

Múzejné noviny

VYCHÁDZAJÚ PRI PRÍLEŽITOSTI MEDZINÁRODNÉHO DŇA MÚZEÍ

HUMENNÉ, MÁJ 2005

Konfrontácia každodennej múzejnej praxe s novými faktormi, ktoré vyplývajú z meniacich sa spoločenských podmienok jednoznačne dokazuje, že múzejníctvo už nemožno úspešne rozvíjať iba tradičnými formami a metódami múzejnej práce.

Musíme uvažovať o rôznych formách marketingovej komunikácie, ktorých sa prihovoríme k svojim potencionálnym návštevníkom, sponzorom, obchodným partnerom, orgánom samosprávy, ale najmä k zadefinovaným cieľovým skupinám. Uvedomujeme si, že jednou z kľúčových úloh v blízkej budúcnosti je plánovanie a tvorba úspešnej marketingovej stratégie organizácie.

Napriek tomu, že sme v poslednom období v tomto smere dosiahli určité pozitívne výsledky, uvedomujeme si, že vzhľadom na istý „polčas“ našej marketingovej existencie budeme musieť vyriešiť predovšetkým oblasť marketingového informačného systému a v rámci jeho využitia budeme musieť systematicky skúmať trh, v ktorom sa nachádzame spolu so zákazníkmi i konkurenciou. Pre našu budúcnosť je to momentálne primárna sféra. Pretože zriadenie špecializovaného marketingového oddelenia je v súčasných ekonomických podmienkach prakticky nemožné, uvažujeme aspoň o etablovaní marketingového pracovníka v rámci organizačnej štruktúry múzea. Taktiež pripravujeme komplexnú personálnu reorganizáciu smerom k posilneniu počtu odborných pracovníkov, u ktorých predpokladáme vysoké nasadenie a zodpovednosť pri uplatňovaní marketingového smerovania.

Intenzívny záujem o zlepšenie marketingu v múzeu však neznamená menej starostlivosti zbierkam. Tieto sú základom činnosti každého múzea a bez nich stráca múzeum svoje opodstatnenie. Priradená sa nemôžeme medzi svojimi zbierkami uzatvoriť. Preto pri naplňaní vízie komunikujúceho múzea, múzea užitočného pre ľudí, budeme mať na zreteli vaše záujmy, záujmy dvoch vplyvných pánov - pána zákazníka a pána konkurenta.

Fedič

riaditeľ múzea

Renesančný kaštieľ v Humennom - sídlo Vihorlatského múzea.

Budujeme múzeum pre ľudí

Medzinárodný deň múzeí nechápeme iba ako sviatok profesionálnych múzejníkov či prípravu podujatí pre návštevníkov. Pre nás je to aj príležitosť zamyslieť sa nad tým, čo sme v uplynulom období zvládli a čo je ešte potrebné vykonať, aby sme boli pre ľudí potrební. Uvedomujeme si, že múzeum môže existovať iba v spojitosti so svojimi návštevníkmi. Bez nich, ich záujmu, stráca múzeum svoje opodstatnenie.

Prevádzkovanie dvoch dobových kaštieľov a šestnástich objektov ľudovej architektúry pri súčasných cenách energií tovarov a služieb nie je jednoduchou záležitosťou. Napriek tomu sme pokračovali v opravách jednotlivých objektov a celkovom zveľadení areálu expozície ľudovej architektúry.

Podarilo sa nám zhodnotiť aj renesančný kaštieľ - sídlo múzea. Po niekoľkých rokoch bola uskutočnená oprava pravej strany vandalmi zničeného balustrádového zábradlia pri vstupe do kaštieľa. Svojopomocne bolo na východnej a západnej strane kaštieľa ošetrovaných a natretých 58 okenných rámov, omietnuté boli steny po oboch stranách vstupnej brány. Kompletne boli svojopomocne vymaľované štyri miestnosti galerijného oddelenia. V miestnostiach určených na novú expozíciu „Z dejín Rómov na Slovensku“ bola vymenená elektroinštalácia, staré popraskané omietky nahradili nové nátery. Vstupné dvere do umelecko - historickej expozície prešli komplexným reštaurovaním. Múzeum pokračovalo v ďalšej etape reinstalácie prírodovednej expozície, prikrčili sme k reštau-

rovaniu historického nábytku a dobových hodín, ikon a barokového ikonostázu. Vyše 360 kusov zbierkových predmetov z národopisnej zbierky bolo ošetrovaných a nakonzervovaných. Včas a kvalitne sa vykonávali bežné práce spojené s prevádzkou a údržbou nami spravovaného majetku.

Aj počas uplynulej múzejnej sezóny kládlo múzeum vysoký dôraz na prezentáciu svojich reprezentatívnych priestorov v umelecko - historickej expozícii. Uskutočnili sa tu desiatky kultúrnych, spoločenských a prezentačných podujatí aj s medzinárodnou účasťou.

Spokojnosť našich návštevníkov je pre nás jedným z najdôležitejších ukazovateľov úspešnosti práce celého kolektívu pracovníkov múzea. Preferuje sa snaha o maximálnu ústretovosť a individuálny prístup voči potencionálnym záujemcom o naše expozície, výstavy a podujatia. Z pozície pasívneho očakávania návštevníka usilujeme sa prejsť k jeho aktívnemu získavaniu. Jednoznačne sme si zadefinovali svoju cieľovú skupinu, ktorej venujeme náležitú pozornosť. Našu činnosť prezentujeme prostredníctvom Múzejných novín, pre stredné a základné školy sme pripravili bulletin s ponukou vyučovacích hodín v múzeu. V okresných, regionálnych, ale aj celoštátnych médiách sme mali 108 výstupov. Prostredníctvom Radia internacionál sa o nás dozvedeli aj v zahraničí. Príspevok o múzeu vysielal aj druhý okruh talianskej štátnej televízie.

Za rozhodujúci faktor pri získavaní návštevníkov považujeme tú

skutočnosť, že sa nám podarilo predĺžiť múzejnú sezónu na celý rok. K tradičným podujatiam organizovaným múzeom tak pribúdajú nové.

V priebehu roka pripravilo múzeum 21 veľkých výstav s radom sprievodných podujatí. Tieto aktivity vlastne vytvorili príležitosť na návštevu múzea, pretože sa tu stále niečo dialo. Na našu ponuku verejnosť zareagovala a počas roka 2004 k nám prišlo viac ako tridsať tisíc návštevníkov.

V uplynulom období sa nám podarilo rozšíriť spoluprácu s Ukrajinou, Poľskom a Českou republikou. Prvé kontakty sme nadviazali s partnermi v Rumunsku, Bulharsku a Estónsku, ktorí prejavili záujem spolupracovať s nami najmä pri výskume a dokumentácii rímskej kultúry.

Okrem týchto aktivít naplnilo múzeum aj vedecko - výskumné, dokumentačné a prezentačné úlohy, ktoré nám vyplývajú zo štatútu našej organizácie. Pre zabezpečenie úspešného chodu múzea usilujeme o získavanie potrebných prostriedkov v rámci aktuálnych rozvojových projektov. Múzeum takto uspelo s pripraveným projektom obnovy kaštieľa v Humennom v rámci programu Obnov si svoj dom. Sumu tri milióny dvesto tisíc korún by nám malo poukázať Ministerstvo kultúry SR.

Aj napriek poddimenzovanému finančnému rozpočtu sa vďaka obetavému prístupu pracovníkov múzea vykonalo množstvo práce. Pevne veríme, že aj v ďalšom období budeme na jej základoch naďalej budovať „živé múzeum“ pevne zakotvené v regionálnej pospolitosti.

Vasil Fedič

Prvá svetová vojna na území nášho regiónu

Uplynulo 90 rokov od skončenia bojov v Karpatoch

Počas prvej svetovej vojny bolo Humenné spolu s niektorými ďalšími mestečkami (Snina, Madzilaborce, Stropkov, Bardejov) a obcami severovýchodnej časti Slovenska jediným územím, ktorým prechádzal front a kde sa skutočne bojovalo. Ostatné územia Slovenka boli od priamych vojnových bojov ušetrené.

O tom, že sa boje presunú cez karpatské hrebene a zasiahnu aj náš región, sa v podstate rozhodovalo v tzv. Haličskej bitke. Od augusta do novembra 1914 dobyli ruské vojská Ľvov, obklúčili pevnosť Przemysl a postúpili pod Krakov ku Karpatom. Rakúsko-uhorská armáda vtedy utrpela citelné straty. Severovýchodné oblasti Slovenska sa stali dôležitým územím, ktorým viedlo zásobovanie rakúsko-uhorskej armády a spätný odsun ranených.

Význam Humenného ako komunikačného železničného uzla na trase cez Lupkovský priesmyk až do Haliča významne vzrástol. Nachádzalo sa tu prekladisko materiálneho vybavenia, výzbroje a výstroje pre armádu na východnom fronte. Pre tisícky vojakov to bol posledný kontakt s civilným svetom. Potom už nasledovali iba neľútostné boje a často kruté koniec. Denne sa tu križovali vojenské transporty na front a z frontu. Kvôli neúmernému zaťaženiu

dochádzalo na tratiach k dopravným zátarasom. Situácia vyžiadala zmenu stanovenia priepustnosti staníc na šesť transportných vlakov denne cez stanicu v Humennom a Medzilaborciach a štyri transporty cez stanicu v Snine a Stakčíne.

Koncom novembra 1914 však v tyle frontu došlo pre obyvateľstvo k dramatickej zmene. Napriek tomu, že rakúsko-uhorské vojská držali v Karpatoch všetky dôležité priesmyky (Užocký, Lupkovský a Dukelský), podaril sa 48. ruskej divízii L. Kornilova preväpivý útok. Cez hrebeň Nastaz a údolím Cirochy smerovala ruská armáda na Humenné. Ťažké boje za použitia delostrelectva vtedy prebiehali v Stakčíne. Posledný pokus o zastavenie ruského útoku sa odohral 22. novembra 1914 v Kamenici nad Cirochou. Po niekoľkohodinovom krvavom boji však museli rakúsko-uhorské vojská nakoniec ustúpiť. Najväčšie obe si vyžiadal útok „na bodáky“ v priestore terajšieho

Hlavná ulica v Humennom po ruskej invázii v roku 1914.

letiska. Výsledkom boja muž proti mužovi boli stovky obetí na oboch stranách. Po obsadení Humenného 23. novembra 1914 bol ruský útok zastavený pred Brekovom.

Po následných protiútokoch rakúsko-uhorskej armády bola divízia generála Kornilova prakticky obklúčená a po ťažkých ústupových bojoch sa L. Kornilov 2. decembra 1914 vrátil k svojim. Druhýkrát sa frontová línia presúvala územím nášho regiónu v zime 1915, keď sa pohol celý karpatský front. Po ruskom obsadení Čertizného a Habury 5. februára 1915 ustúpili rakúsko-uhorské vojská aj z Medzilaboriec. Za neustálych bojov sa front v našom regióne stabilizoval na čiare Krásny Brod, Čabalovce, Výrava. Kapitulácia pevnosti Przemysl však umožnila generálovi Brusilovovi novú ruskú ofenzívu v Karpatoch. Po ťažkých a krvavých bojoch, hlavne v oblasti Valentoviec a Zbudskej Belej, sa v operačnom pásme 3. rakúsko-uhorskej armády front stabilizoval na čiare Volica - Zbudská Belá - Zbojné - Jablonka - Hostovice. V spomienkach ruský generál Denikin boje v Karpatoch popisuje takto: „.... Nikdy nezabudnem na toto hrozné bojové pole. Počas celého pochodu mojich

streleckých jednotiek sme na každom kroku videli zo snehu vyčnievajúce nehybné ľudské tela. V rukách ešte zvierali zbrane. Stuhli v pózach v akých ich zastihla nepriateľská guľka. A medzi nimi, zabárajúc sa v snehu, potkýnajúc sa o mŕtvych, skrývajú sa za ich tela, predierali sa živí v ústrety smrti...“

Rovnako drastické následky mali tieto boje aj pre civilné obyvateľstvo. Ľudia žili v veľmi skromných zásob a v zničených obydliach. Rýchlo sa tu šírili rôzne infekčné choroby. Katastrofu pre ruskú armádu znamenala tzv. gorilkotamovská bitka (1. mája 1915), ktorou sa začala ofenzíva rakúsko-uhorskej a nemeckej armády. Aby sa ruská armáda vyhla obliehaniu, musela okamžite ustúpiť zo svojich pozícií v Karpatoch, ktoré v zime tak dlho a ťažko získavala. Takto sa vo svojich spomienkach k tejto udalosti vrátil generál Denikin: „.... Krv tuhne v žilách pri pomyslení na to, že tieto výšiny, ktoré nás stali potoky krvi budeme dobyť opätovne...“ Ruská armáda však svoje pozície opäť nezískala. Jej ústupom v priebehu mája 1915 sa priame boje prvej svetovej vojny v našom regióne skončili.

Vasil Fedič

Zajatecký tábor v Oblazoch neďaleko Zboja v okrese Snina.

Vojna je hrozná realita. Hrozná svojou nezmyselnosťou a nepochopiteľnosťou v tom, že Homo sapiens sa napriek svojmu odvekému úsiliu o pokrok vzápätí navzájom vyvražďuje a stáva sa ničiteľom spoločne vytvorených hodnôt. Hrozná v tom, že ľudská spoločnosť sa dodnes z vojnových hrôz nepočula. Výstražnými mementami tejto nezmyselnosti sú vojenské cintoríny, kde vedľa seba ležia tí, ktorí sa navzájom nepoznali, možno priateľili a potom zabíjali.

Len našim regiónom sa v minulom storočí prevládali dve svetové vojny. Okrem spustošenej krajiny ostali po nich stovky hrobov, masových i jednotlivých. Úrputné boje prvej svetovej vojny v úzkych priesmykoch Karpát priniesli obrovské straty pre bojujúce znepriatelené armády. Padlých veľmi často nestihli ani pochovať, a keď, tak len provizórne v plytkých hroboch rovno na miestach ich skonu. Igor Slepcev vo svojom príspevku Vojenské cintoríny z prvej svetovej vojny na Východnom Slovensku uvádza svedectvo priameho účastníka bojov: „....hrobov bolo veľa, ale ani

Zabudnuté mementá

jeden nebol označený menom či žrdkou. Skľučujúcim dojmom pôsobil pohľad na zle zasypané mŕtvolky, tu a tam bolo vidieť rameno, vyčnievali chodidlá bosých nôh, miestami bolo vidno aj tvár...“

Neskôr, na základe rozhodnutia velenia rakúsko-uhorskej armády sa po ústupe ruských vojsk z Karpát a západnej Haliče v máji 1915 začali zriaďovať spoločné vojenské cintoríny. V našom regióne padlých

Vojenský cintorín z I. sv. vojny v Uliči. Na jeho obnove sa podieľa Obecny úrad v Uliči a Vihorlatské múzeum v Humennom.

začali vyhľadávať, exhumovať a sústreďovať na vopred určenom mieste až v roku 1916. Rôzne pramene uvádzajú, že v okrese Humenné, Snina a Medzilaborce je viac ako 3 500 hrobov padlých v prvej svetovej vojne. Ide o jednotlivé i spoločné hroby a kryptu pod chrámom v obci Osadné. Bez rozdielu národnosti našlo celkovo na našom území miesto posledného odpočinku takmer 22 000 vojnových obetí.

Tieto hroby však chátrajú, prepadávajú sa do zeme i do zabudnutia. Väčšinu z nich zrejme nikto neopatrjuje a podobný osud očakáva aj cintoríny z druhej svetovej vojny. Pomaly opúšťajú našu realitu, akoby ani nikdy neboli, hoci dôvody prečo vznikli sú stále aktuálne. Sú to ľudské dôvody, ktoré vyjadrujú aj Ženevské dohody o ochrane obetí vojny, zdôrazňujúce „.... aby bolo možné hroby kedykoľvek nájsť, majú byť riadne udržiavané a označené...“. Predovšetkým však ľudské princípy samotnej spoločnosti, ktorá si váži každý ľudský život a v mene budúcnosti ctí vojnu zameranú na životy a opatrjuje ich posolstvá. Vasil Fedič

Už samotná geografická poloha zbernej oblasti Vihorlatského múzea (pohraničná oblasť s Ukrajinou, Poľskom a Maďarskom) predurčuje našu múzejnú činnosť k medzinárodnej spolupráci.

Začiatky novej etapy medzinárodnej spolupráce môžeme datovať rokom 2003. Na základe zamerania organizácie, profilu zbierok a rozhodujúcich kultúrnych aktivít oslovili sme za účelom rozvoja dlhodobej múzejnej spolupráce múzea v Poľsku, na Ukrajine a v Českej republike. Prvým výstupom po rokovaniach s múzeom v Krosne bola unikátna výstava a Petrolejové lampy v roku 2004 a v spolupráci s numizmatikmi z Humenného a družobného Sanoku sa uskutočnila výstava Ex libris Tadeusza Ortylu. V rámci spolupráce s Asociáciou priateľov Francúzska na Hornom Zemplíne

Medzinárodná spolupráca

a francúzskeho konzulátu podarilo sa v múzejných priestoroch usporiadať výstavu francúzskeho grafika J. Pasqiera a výstavu život a dielo F. Chateaubrianda. S francúzskymi partnermi pripravujeme v rámci Dňa hudby francúzsko - slovenský spoločenský večer na nádvorí kaštieľa. Vďaka pochopeniu a pomoci generálnej konzulky Generálneho konzulátu Ukrajiny JUDr. Inny Ohnivec sa v roku 2004 uskutočnila prezentácia tvorby významných ukrajinských výtvarníkov Nikolaja Svaljavčuka a Tarasa Usyka. Predstavili sme aj tvorbu a život významného ukrajinského dejateľa Tarasa Ševčenko. V roku 2005 naše múzeum a ukrajinský konzulát podpísali dohodu na základe ktorej v rámci cyklických komorných výstav predstavíme tvorbu dvanástich ukrajinských výtvarníkov. V tomto roku bola podpísaná aj dohoda o spolupráci s múzeom v Kolomyji na Ukrajine, ktorého súčasťou je jediné múzeum kraslíc na svete.

S Rómskym múzeom v Brne v Českej republike a Rómskym múzeom v Tarnove v Poľsku, ako aj s ďalšími partnermi v Bulharsku a Estónsku sme začali pripravovať veľký medzinárodný projekt Rómske tradičné remeslá, ktorý by sa mal realizovať v našom zariadení. Ďalším projektom je Medzinárodný rezbársky plenér, ktorý chceme realizovať v našom skanzene v spolupráci s Okresným osvetovým strediskom v Humennom. Múzeum úzko spolupracuje s Katedrou zoológie Prírodovedeckej fakulty UK v Prahe najmä v určovaní problematikých druhov pavúkov. Výrazne medzinárodný akcent má aj Múzejné kultúrne leto 2005.

Vasil Fedič

Karpatská kraslica smeruje do Európy

Dôvod, kvôli ktorému sme ďalší nový projekt Vihorlatského múzea nazvali Karpatská kraslica je jednoduchý. Po dlhé stáročia totiž Karpaty ľudia žijúcich v tomto regióne nerozdeľovali, ale spajali, boli naším spoločným domovom. V období po druhej svetovej vojne sa to však rapídne zmenilo. Karpatské priesmyky preťala hranica silnejšia ako mnohostranné väzby vytvarané dlhé roky a Karpaty nás začali rozdeľovať.

Dnes je to už však za nami. Nastal čas obnovenia a vytvárania nových kontaktov a väzieb. Napriek svojej krehkosti sa takýmto spojivom môže stať práve nádherná karpatská kraslica, ktorá je po dlhé stáročia symbolom nového prebudzujúceho sa života. Prirodzene, vieme, že prvé kroky sú vždy náročné, ale pevné veríme, že sme sa vydali správnou cestou a v ďalších ročníkoch sa v našich výstavných priestoroch objavia čoraz početnejšie kolekcie „písanok“ nielen zo Slovenska, Ukrajiny a Poľska, ale aj z Rumunska a Maďarska.

Chceli by sme vytvoriť priestor na prezentáciu tým, ktorí pozdvihli ľudovú tvorbu na skutočné ľudové umenie, tým, ktorí svojou vysokou zručnosťou, trpezlivosťou a umeleckým nadaním prispievajú k udržiavaniu a rozvoju ľudového umenia v Karpatskom regióne. Všetkým písanárom chceme umožniť, aby sa mohli stretnúť, vymeniť si skúsenosti a možno aj nadviazať priateľstvá. Aj keď si náročnosť projektu uvedomujeme, teší nás, že už počas druhého ročníka Karpatskej kraslice sme mohli v našich priestoroch vystavovať unikátne kraslice zo zbierok jediného špe-

cializovaného Múzea kraslíc na svete z ukrajinského mesta Kolomyja. Okrem vysoko erudovanej prednášky k problematike písania kraslíc, pracovníci kolomyjského múzea

demonštrovali ojedinelú a v našom regióne v podstate neznámu metódu reštaurovania kraslíc. Pretože sa tento projekt stretol s mimoriadne priaznivým ohlasom laickej i odbornej verejnosti, zaväzuje nás to nielen k vyšším cieľom, ale hlavne k vyššiemu pracovnému úsiliu. V krátkej budúcnosti chceme preto rozšíriť náš projekt Karpatskej kraslice nielen teritoriálne, ale aj rozsahovo a obsahovo.

Vasil Fedič

Mimoriadnemu záujmu sa počas tohtoročnej výstavy kraslíc tešili exponáty z Ukrajiny, ktorých technika zhotovovania dodnes uplatňuje pôvodné princípy farebnosti a vzorov.

Slovensko - poľský archeologický výskum

V roku 1991 bola podpísaná medzinárodná dohoda o spolupráci medzi Slovenskou akadémiou vied a Akadémiou vied Poľska v oblasti archeológie a environmentalistiky, ku ktorej sa v roku 1992 pripojilo Historické múzeum Dukle (neskôr nahradené Múzeom Podkarpatským v Krosne) a Vihorlatské múzeum v Humennom.

Jednou z čiastkových úloh slovensko-poľskej spolupráce bol projekt nazvaný „Prví roľníci a pastieri na oboch stranách Nízkych Beskýd“. Jeho realizácia spočívala v dvoch etapách a zahŕňala systematický prieskum slovenskej časti Nízkych Beskýd a výskum jednotlivých vytypovaných lokalít. Dve lokality sa nachádzali aj neďaleko Humenného, v Brestove (Na kaštieli) bola v roku 1992 preskúmaná jedna zo skupiny mohýl a v Lubiši (poloha Meravá) sa výskum zamerával na skupinu výrobných objektov. Bohaté nálezy keramiky a kamenných nástrojov potvrdili, že lokality boli osídlené nositeľmi kultúry so šnúrovou keramikou

z obdobia okolo polovice 4. tisícročia pred Kristom.

Dosiahnuté výsledky a prekvapivé množstvo nálezov predĺžili našu spoluprácu na projekte aj v priebehu rokov 1995 - 1996. Spolu s Inštitútom archeológie PAN v Krakove sa Vihorlatské múzeum v Humennom podieľalo

na prieskume ďalších výrobných objektov v Brestove (poloha Dieľňa). Vývrcholením vzájomnej spolupráce bolo vydanie odbornej publikácie v roku 2001, ktorá sumarizuje jednotlivé výskumy a ich výsledky. Od roku 1992 sa naše múzeum pravidelne zúčastňuje na medzinárodných konferenciách poriadaných Múzeom Podkarpatským v Krosne.

PhDr. Ivana Strakošová

Archeologický výskum mohýl z neskorej doby kamennej, Brestov v okrese Humenné.

Sprievodca expozíciami a stálymi výstavami

Sprievodcom dejinnými udalosťami nášho regiónu je Vihorlatské múzeum v Humennom od roku 1960. Vo svojich priestoroch zhromažďuje, uchováva a opatruje nielen vzácne historické skvosty, predovšetkým však jedinečného ducha koloritu tohto kraja. V súčasnosti sa múzeum prezentuje tromi expozíciami, dvoma stálymi výstavami a Galerijnou sieňou Oresta Dubaya.

Umelecko - historická expozícia

je inštalovaná v pôvodných interiéroch kaštieľa a ponúka pohľad na bytovú kultúru šľachty od obdobia renesancie po 20. storočie. Prvá zmienka o kaštieli ako o kúrii je z roku 1449. V štyroch miestnostiach na prízemí kaštieľa sa zachovali iluzívne maľby, ktorých vznik sa datuje do obdobia vlády Márie Terézie. Na poschodí, ktoré je predelené tromi centrálnymi miestnosťami sa nachádzajú priestory dámskeho a pánskeho krídla. Centrálné miestnosti slúžili ako spoločenská sála, vestibul

Orientálna izba v humenskom kaštieli.

a knižnica. Do pozornosti návštevníkov odporúčame bohatý kazetový strop knižnice z polovice 19. storočia, pozoruhodné riešenie reprezentatívneho schodišťa a štukové stropy.

V jednotlivých miestnostiach sa nachádza pôvodný mobiliár, historické zbrane zo zbierok Andrásyovcov, kovový trezor z obdobia 17. storočia, veľká baldachýnová posteľ, vzácna šperkovnica vykladaná mramorom. Zariadenie jednotlivých miestností podľa ich charakteru dopĺňajú historické hodinové stroje, porcelán, cínový a strieborný riad a iné dobové drobnosti.

Ornamentálna izba v humenskom kaštieli.

Počas prehliadky umelecko-historickej expozície kaštieľa, zľava primátor Humenného V. Kostílnik, predseda vlády SR Mikuláš Dzurinda, riaditeľ Vihorlatského múzea v Humennom V. Fedič (4. decembra 2004).

Súčasťou expozície sú aj diela starých majstrov. Predovšetkým sú to portréty jednotlivých majiteľov kaštieľa, krajinky a zátišia z dielni domácich, francúzskych, holandských a nemeckých autorov, datované do obdobia 17. až 19. storočia. Pri prehliadke expozície sa môžete stretnúť aj s ukážkami sakrálneho umenia v zbierkach múzea. Obrazy, ikony a plastiky pochádzajú z kostolov nášho regiónu.

Galerijné oddelenie

sa od svojho vzniku od roku 1989 zaoberá výstavnou, kultúrno-výchovnou a publikačnou činnosťou. Poriada výstavy domácich i zahraničných autorov, vo svojej kartotéke sústreďuje informácie o živote a diele umelcov nášho regiónu. Zároveň zhromažďuje, eviduje a vo svojich fondoch chráni umelecké diela. Podieľa sa na ich ošetrovaní a reštaurovaní. Zbierkový fond galerijného oddelenia tvorí vyše 1 100 zbierkových predmetov. Jeho značnú časť predstavuje dar národného umelca Oresta Dubaya (rodáka z regiónu), ktorého meno galerijná sieň múzea nesie.

Prirodovedná expozícia

buduje na geologickej, botanickej a zoologickej jedinečnosti rozhrania Západných a Východných Karpát na našom území. Príslušné zastúpenie rastlinných a živočíšnych druhov a ich spoločenstiev zodpovedá preto karpatskému charakteru flóry a fauny. Mímoriadny význam majú najmä východokarpatské endemity, ktorých výskyt v rámci Slovenska sa obmedzuje iba na horstvo Východných Karpát. Nachádzajú sa tu aj vzácne druhy, ktoré žili v treťohorách a začiatkom štvrtohôr, označované ako relikt.

Stála výstava „Z dejín Rómov na Slovensku“

prezentuje stručný prierez históriou rómskeho etnika na Slovensku, približne od roku 1322, kedy sa datuje prvá písomná zmienka o pobyte Rómoch na našom území. Prostredníctvom archívnych materiálov - fotografií, máp, štatistických údajov, obrazov a informatívnych textov, rómskej literatúry a literatúry o Rómoch, zachytáva výstava pohyb Rómov na našom území a spôsob ich života.

Dvojrozmerné vystavované predmety dopĺňajú originálne exponáty charakterizujúce remeslá, v ktorých sa Rómovia v minulosti výrazne uplatňovali. Súčasťou výstavy sú aj originálne hudobné nástroje z dielni rómskych majstrov. Stála výstava v humenskom múzeu má celoslovenský charakter. Pri svojom vzniku v roku 1996 bola jedinou svojho druhu na Slovensku.

FOTOGRAFOVANIE
v exkluzívnych priestoroch kaštieľa
- ponuka pre svadobčanov a firmy

Vihorlatského múzea v Humennom

Expozícia ľudovej architektúry a bývania

bola vybudovaná v rokoch 1974 - 1982 a verejnosti sprístupnená v roku 1984. Na pomerne malej ploche sa v priebehu desiatich rokov podarilo sústrediť najtypickejšie stavby z regiónu severovýchodného Slovenska - štrnásť objektov ľudovej architektúry a jednu sakrálnu stavbu.

Drevený kostolík sv. Michala Archanjela v skanzene z roku 1764, pôvodne z Novej Sedlice.

Objekty nachádzajúce sa v skanzene nesú v sebe charakteristiku staviteľstva východokarpatskej oblasti, kde hlavným stavebným materiálom bolo drevo, hlina, kameň a slama. Najskromnejšie obydlie predstavuje jednopriestorový, neskôr trojpriestorový dom. Jeho jednotlivé miestnosti sú radené v pozdĺžnej osi, v poradí - obývacia miestnosť, predsieň a komora. Maštal, šopa, chlievy a ostatné hospodárske stavby boli obyčajne spojené s ľudskými obydliami. Interiér domov s hlinenou dlážkou a malými oknami bol veľmi skromný, ale účelný. Inštalované hospodárske domy /zo Zemplinských Hámrov, Výravý, Olšínova, Nechvaľovej Polianky, Kalnej Rostoky, Klenovej/ sú zariadené dobovým nábytkom s ukázkami náradia jednotlivých ľudových remesiel - hrnčiarstva, metlárstva, kolárstva a tkáčstva. Napríklad, kováčska dielňa z Nechvaľovej Polianky je dodnes schopná prevádzky. Jednotlivé domy dopĺňajú sýpky a studňa. Obdobne aj vodný mlyn z Vyšnej Jablonky je príkladom úzkeho spojenia obydliá so živnosťou.

Nerozlučne spojená s obytnou architektúrou je aj sakrálna architektúra. V expozícii je zastúpená dreveným kostolíkom svätého Michala Archanjela z roku 1764. Kostolík pochádza z Novej Sedlice, pôvodne bol vystavaný bez jediného klinca. V jeho interiéri sa nachádza barokový etažový ikonostas z polovice 18. storočia. Kostolík má trojpriestorovú dispozíciu. Polygonálne presbytérium, štvorcovú loď a takzvaný „babinec“. Patrí medzi národné kultúrne pamiatky Slovenska.

Areál skanzenu je tradičným dejiskom kultúrnych podujatí.

PROFIL

OREST DUBAY
národný umelec,
15. 08. 1919 Veľká Poľana

Po ukončení nižšieho Gymnázia v Prešove študoval v rokoch 1936 - 1939 na Gymnázium v Mukačeve /na Ukrajine/ s vyučovacím jazykom rusinským.

Od roku 1939 žil v Bratislave, kde študoval odbor kreslenia a maľovania na Slovenskej vysokej škole technickej u profesora J. Mudrocha, M. Benku a M. Schurmana. Štúdiu ukončil v roku 1943.

V povojnovom období sa Orest Dubay stáva členom skupiny 29. augusta, členom Bloku slovenských výtvarných umelcov, členom SČUG Holár a členom SVU Aleš. V roku 1949 bol prijatý za člena Zväzu slovenských výtvarných umelcov a začal pôsobiť ako odborný asistent na Vysokej škole výtvarných umení. V roku 1962 ho na VŠVU v Bratislave menovali docentom a v roku 1967 získal profesúru. V rokoch 1967 - 1971 pôsobil ako rektor VŠVU Bratislava.

Orest Dubay je čestným členom Accademia Fiorentina delle arti a od roku 1977 aj nositeľom titulu národný umelec.

Dielo O. Dubaya, zvlášť grafika, je známa nielen v našej republike, ale aj ďaleko za jej hranicami. Jeho

tvorbe sú venované mnohé články, štúdie, monografie a nafilmované dokumentárne snímky. Na stovky dnes možno rátať reprodukcie grafických listov a maliieb. Orest Dubay patrí medzi významných predstaviteľov povojnovej slovenskej grafiky. Spolu s takými majstrami ako Vincent Hložník, Emil Zmeták, E Semion, významne sa zaslúžil o vysokú a všeobecne uznávanú úroveň slovenskej grafickej tvorby. K jeho tvorbe však okrem grafiky patria aj komorné práce a plastika. Celá jeho tvorba je presiaknutá nestrojenou jednoduchosťou, ktorá je však veľmi vzdialená od zjednodušovania. Sila Dubayovho umeleckého výrazu tkvie v zrozumiteľnosti tlmočenia posolstva človeka človeku. Práve človek a príroda sú dominujúcou tematikou umelcovho diela.

Od roku 1943 boli jeho diela vystavované na tridsiatich samostatných výstavách doma a v zahraničí. Okrem toho sa ich autor zúčastnil trinástich spoločných výstav s inými umelcami. Vyše tisíc grafik, svoje celoživotné dielo, daroval národný umelec Orest Dubay Vlastivednému múzeu v Humennom. Od roku 1994 nesie Galerijná sieň múzea v Humennom jeho meno. **Vasil Fedič**

Z histórie mesta Humenné

Prvý prezident SR Michal Kováč (vpravo) pri prehliadke výstavy.

Dlhodobá výstava Z histórie mesta Humenné ponúka prierez tým najzaujímavejším z bohatých dejín mesta a jeho okolia.

Stopy najstaršieho osídlenia mesta siahajú do staršej doby kamennej, bohaté sú však nálezy z neolitu a doby bronzovej, keď sa tvoril základ osídlenia mesta na polohe Pod Sokolom. Dokladajú to ukážky keramiky, ktorá mnohých prekvapuje svojou dokonalosťou, štiepané a hladené kamenné nástroje, ale aj nájdená bronzová sekerka. Mladšie obdobie osídlenia, najmä fázu doby rímskej, okrem iného reprezentuje bronzová spona v tvare kačičky. Slované osídlenie na území mesta je doložené v 7. - 8. storočí. Podľa doterajších nálezov je však slovanské osídlenie z 9.- 10. storočia koncentrované v oblasti Brekova a Hažina. Samostatným fenoménom okolia Humenného sú ruiny dvoch hradov, Jasenova a Brekova, z výskumov ktorých pochádzajú zaujímavé nálezy dokladajúce každodenný život na hrade. Stredoveký vývoj mesta dokladajú kópie dôležitých listín viazucich sa k mestu a kaštieľu. Posledná časť výstavy je venovaná prvej svetovej vojne a následnému vývoju mesta. Prináša zaujímavý pohľad predovšetkým na ofenzívu ruskej armády v rokoch 1914 - 1915 a vývoj mesta, jeho premenu na moderné stredisko Horného Zemplína, dokumentuje prostredníctvom dobových fotografií.

Rozširujeme ponuku

Vo Vihorlatskom múzeu v Humennom sme za posledné dva roky podstatne rozšírili diapazón našich produktov. Spomenúť možno dva ročníky Karpatskej kraslice, Kultúrne múzejné leto 2004, v rámci ktorého sme každú nedeľu pripravovali kultúrne podujatia v skanzene a na nádvorí kaštieľa. Veľký ohlas mala najmä Medová nedeľa v skanzene, Dni svätého Huberta a Detská nedeľa. Časovo i obsahovo rozsiahly projekt Vianoce v múzeu prebiehal v čase adventu. Mediálne vďačný je projekt Studňa nádeje. Realizujeme dlhodobý cyklus komorných výstav zameraný na rôzne výtvarné techniky. Pripravujeme naučný

chodník Handrix. Hlavnú turistickú sezónu zatriaktívni aj vystúpenia skupiny historického šermu Vikomt zo Sniny v spolupráci s ktorou sme pripravili malú školu šermu. Dramaturgický plán výstav /21/ bol koncipovaný tak, aby zohľadňoval záujem návštevníkov, najmä našej cieľovej skupiny /školská mládež/, pre ktorú boli pripravované atraktívne sprievodné podujatia. Uvedené aktivity prispeli k tomu, že výrazne vzrástol kredit múzea ako kultúrneho a spoločenského centra, ako aj miera jeho akceptácie širokou verejnosťou. Čo s potešením akceptujeme, ale zároveň chápeme ako výzvu do budúcnosti.

Vasil Fedič

Šľachtické stolovanie Andrássyovcov

V umelecko-historickej expozícii Vihorlatského múzea v Humennom, niekdajších sídelných priestoroch rodiny Andrássy, sa v súčasnosti nachádza výstava Šľachtické stolovanie u Andrássyovcov zo zbierok SNM - Múzea Betliar. Táto výstava pochádza z roku 1996 a doteraz ju videlo niekoľko tisíc návštevníkov na Slovensku (Rožňava, Bojnice, Levoča, Trebišov) a v Maďarsku (Eger, Budapešť, Szeged).

Výstava prezentuje kultúru stolovania šľachty v uplynulých storočiach. Ponúka prierez vývoja kuchynského riadu na prípravu a stolovanie pokrmov, od cínových a medených artefaktov cez jedinečné ukážky deltskej, nemeckej, anglickej, českej a slovenskej kameniny, meissen-ského, viedenského a najpočetnejšie zastúpeného herendského porcelánu (Maďarsko). Prezentácia je obohatená ukázkami stolovaciach a servirovacích potrieb, najmä však príborov.

Jednotlivé artefakty dopĺňajú na výstave aj ukážky stolovacieho prestierania. Takým je aj slávnostná tabuľa pripravená pri príležitosti narodenín jednej z príslušníčok rodiny Andrássyovcov. Tabuľa obsahuje porcelánovú súpravu vyrobenú v maďarskom Herende koncom 19. storočia. Zdobená je pestrofarebnými kvetmi a dopĺňa ju nápojová súprava z prvej polovice 19. storočia, spolu so striebornými príbormi z dielne dvorného klenotníka z Viedne J. C. Klinkoscha. Druhá ukážka prezentuje poľovnícku tabuľu s bielymi porcelánovými taniermi z Březovej (na snímke). Súprava je vyzdobená portrétmi niektorých členov rodiny Andrássyovcov a účastníkov poľovačky od českého maliara Mórica Ledelihu počas jeho pobytu na Betliari v roku 1895. Zaujímavé dielo je ozvláštnené vlastnoručnými

podpismi portretovaných. Tabuľa obsahuje aj štýlovo opracované srnčie parohy ako rukoväte príborov od domácich betliarskych majstrov a nápojovú súpravu z fúkaného brúseného skla pochádzajúcu zo začiatku 19. storočia.

PhDr. Ivana Strakošová

Prehľad výstav a podujatí múzea do konca roka 2005

- Výstava obrazov Odarka Dolhoš (Ukrajina) 22. 05. 2005 - 19. 06. 2005
 - Rómska nedeľa 21. 08. 2005
 - Deň sv. Huberta sviatok poľovníkov 27. 08. 2005
 - Zemlín vo fotografii Ing. Jacečka 22. 05. 2005 - 19. 06. 2005
 - Stolovanie u Andrássyovcov 22. 05. 2005 - 30. 06. 2005
 - Ludmila Lakomá - Krausová: Maľba 2. 09. 2005 - 27. 09. 2005
 - Výstava fotografií Británia slovenskými očami - Slovensko britskými očami. 22. 05. 2005 - 19. 06. 2005
 - Výstava - Ochrana prírody v CHAKO V. Karpaty 22. 08. 2005 - 5. 09. 2005
 - Medzinárodný deň múzeí 2005 22. 05. 2005
 - Výstava obrazov Sima - Pavlišin Natalia (Ukrajina) 29. 09. 2005 - 09. 11. 2005
 - Výtvarné spektrum 31. 09. 2005 - 30. 10. 2005
 - Quiirino Ferron (Taliansko) pohľadnice 19. storočia 9. 06. 2005 - 26. 06. 2005
 - Výtvarná výstava Korž-Radko Ludmila (Ukrajina) Korž Bohdan (Ukrajina) 10. 11. 2005 - 31. 12. 2005
 - Francúzsko-slovenský spoločenský večer - kaštieľ 18. 06. 2005
 - Vianoce v múzeu 8. 12. 2005 - 8. 01. 2006
 - Výstava obrazov Kondrat'uk Olena (Ukrajina) 30. 06. 2005 - 10. 08. 2005
 - Výchovná výstava 7. 07. 2005 - 31. 07. 2005
 - Výstava obrazov Landovska Hana (Ukrajina) 8. 12. 2005 - 8. 01. 2006
 - Ing. arch. Pavol Merjavy - jubilejná výstava 24. 07. 2005
 - Medová nedeľa - skanzen 24. 07. 2005
 - Betlehemy Slovenska 8. 12. 2005 - 8. 01. 2006
 - Výstava obrazov Berc Margarita (Ukrajina) 11. 08. 2005 - 28. 09. 2005
- Zmena programu vyhradená

Medová nedeľa v skanzene

Výhodné geograficko - klimatické podmienky územia nášho okresu už od čias stredoveku umožňujú medzi tunajším obyvateľstvom rozvoj včelárstva. Chov domestikovaných včiel v súčasnosti nadviazal na staršie, stredoveké brtníctvo, čo v podstate znamenalo vyhľadávania a vyberanie medu z dutín stromov, v ktorých žili lesné včely. V období stredoveku predstavovalo včelárstvo takmer neoddeliteľnú súčasť poddanského hospodárstva. Napríklad aj názov neďalekej obce PCOLINÉ v okrese Snina korení v rusínskom slove "pčola", teda včela a vyjadruje skutočnosť, že sa v tunajšom údolí hojne vyskytovali a aj využívali včely. Svedčia o tom i údaje o odovzdávaní medu a vosku zemepánovi. Dokladuje to daňový súpis povinností poddaných v meste Snina, ale aj obcí ako Kolbasov, Runina a Nová Sedlica zo 16. storočia, v ktorom sa hovorí, že jedna poddanská usadlosť musela odovzdávať svojmu panstvu jednu desatinu medu na Juraja a na Michala. Med a vosk v niekdajšom Uhorsku predstavovali dôležitý domáci obchodný a vývozný artikel. Racionálne včelárstvo sa postupne ujalo až od polovice 19. storočia a presadilo sa v 20. storočí pod vplyvom osvetly i podpory štátu. V súčasnosti sa včelárstvo oceňuje ako dôležitý činiteľ pri opeľovaní rastlín a zdroj produkcie výživného medu. Z pohľadu histórie a etnografického bádania je včelárstvo ako ľudská aktivita akýmsi dejinným spojivom, ktoré na našom území pretrváva bezmála šesť storočí. Veď chovateľov včiel ešte i dnes stretávame v ubľanskej doline,

v Novej Sedlici, Zboji, Uliči, Pčolinom, Snine, Rokytove, Oľke, v Jasenove či Porúbke. V tomto duchu prišlo Vihorlatské múzeum v spolupráci s Okresnou organizáciou včelárov v Humennom k ojedinelej a zaujímavej prezentácii včelárskej práce pod názvom Medová nedeľa. Stretnutie včelárov, priaznivcov a všetkých záujemcov je obohatené kultúrnym programom a predajnou výstavou rôznych druhov medu, včelárskych potrieb a výrobkov. Podujatie sa koná v malebnom prostredí tunajšieho skanzenu, ktorý včelárskemu stretnutiu vytvára nezameniteľné kulisy.

Ján Lukáč

Med, medovina, medovníky a sviečky z pravého vosku - tradičná ponuka včelárov počas Medovej nedele v skanzene.

Rybí zobák v kameni

Flyšové horniny, ktoré tvoria na východnom Slovensku základ Nízkych Beskýd a Bukovských vrchov sú typické pomerne zložitým spôsobom vzniku a vývoja, ktorý ani dnes nie je uspokojivo vedecky vysvetlený. Existuje množstvo odborných teórií, ktoré však narádzajú na nedostatok komplexných informácií umožňujúcich jednoznačné pochopenie vzniku flyšových usadenín. Jedným z týchto faktorov je aj známy deficit primárnych skamenelín morských živočíchov /flyš vznikol v mori, pretože vo flyši ich „zastupujú“ pomerne zriedkavé stopy po životnej činnosti organizmov /tzv. nepravé skameneliny alebo bioglyfy/. Najčastejšie sú to stopy po lezení mnohých druhov červov, ale dajú sa nájsť aj odtlačky morských sasaniek, rias alebo hubiek. Ešte vzácnejšie sú numulity, šupiny rýb, úlomky lastúrníkov /napr. Inoceramus/ alebo „stopy neznámeho pôvodu“ /nevieme, aký živočích ich zanechal/. Z týchto dôvodov je pre štúdium flyšu veľmi dôležité zberanie a určovanie bioglyfov, ktoré vo Vihorlatskom múzeu prebieha od roku 1980. Za toto uplynulé obdobie bolo zobrazených 112 vzoriek „skamenelín“, pre určenie ktorých bolo potrebné nájsť odborníka ochotného na spoluprácu. Takýto špecialista na flyšovú problematiku sa aj našiel v osobe Dr. Miroslava Plička, pracujúceho v Ústrednom ústave geologického v Brne. Naša spolupráca vyústila do určenia 53 vzoriek, pričom jedna stopa riasy z Riabej scaly bola popísaná ako nový druh /Halimedaites carpaticus/. Z dôvodu náhleho úmrtia Dr. Plička v roku 1990 však táto spolupráca skončila a odvtedy sa už nepodarilo nadviazať kontakt so žiadnym odborníkom, ktorý by sa tejto problematike venoval. Po konzultácii s pracovníkmi Geologického ústavu Dionýza Štúra v Košiciach sa ukazuje ako jedna z možností spolupráca s Jagelonskou univerzitou v Krakove, ktorá sa otázkam vzniku flyšu venuje dlhodobo. Zaujímavosťou uvedenej problematiky môžeme ilustrovať na jednom príklade, keď v roku 1985 bola v potoku pri Zvale nájdená stopa *Taprhelminthopsis maeandriiformis*, pri ktorej je aj „akýsi“ skamenelý rohovinový útvar. Vyzerá ako zobák nejakého vtáka, čo by bolo na morskú skamenelinu veľmi čudné. Záhadu sa vysvetlila, keď sme získali staršiu prácu Dr. Plička z roku 1982 pod názvom „*Belonidopsisichnium carpaticum* z Karpatského flyšu na východnom Slovensku“. Ide o skúmané lokality SZ od Humenného a popísané ryhy a vpichy, ktoré zanechali morské ryby. A práve tieto stopy pochádzajú od „ryb so zobákovými čelúšťami“, teda so „zobákom“, ktorý sme našli.

Ing. Vladimír Thomka

Invázne rastliny

V poslednom období sa vo väčšine krajín sveta venuje stále väčšia pozornosť invázii cudzích druhov organizmov do prirodzených spoločenstiev, pretože ohrozujú biologickú rôznorodosť prírodných ekosystémov, sťažujú obhospodarovanie ostatných ekosystémov a dokonca ohrozujú aj zdravie človeka /alergie/.

Najväčší počet invázných druhov obsahuje vegetácia sídiel a pobrežných spoločenstiev. Rastliny tu nachádzajú optimálne podmienky pre uchytenie a rozmnožovanie. Väčšina týchto rastlín sa pôvodne pestovala pre okrasu, ale postupne začali prenikať aj do voľnej prírody. Takýmto príkladom je jedna z invázných rastlín, nazývaná *Reinoutria japonica* - krídlatka japonská. Jej pôvod nachádzame vo východnej Ázii, u nás bola pestovaná ako okrasná rastlina, ale aj ako krmovina pre vysokú zver. V súčasnosti už patrí medzi najobtiažnejšie invázne druhy, má schopnosť rýchleho šírenia a to regeneráciou úlomkov byle a koreňov v kombinácii so silným zakorenением pôdy. Rozšírená je v mestskej aglomerácii a pri tokoch riek, kde môže spôsobiť deštrukciu prirodzenej vegetácie brehových porastov.

Ďalším zástupcom invázných rastlín je *Helianthus tuberosus* - slnečnica hluznatá (topinambur). Jej pôvod je v severnej Amerike, u nás sa začala pestovať pre svoje hľuzy ako krmivo. Vyskytuje sa v záhradách, parkoch a hlavne v pobrežných spoločenstvách, kde zatieňuje ostatnú vegetáciu. Rovnako invázne sa prejavuje aj *Echinocystis lobata* - ježatec laločnatý, pôvodný v severnej Amerike, pestovaný pre zaujímavé ježaté uhorkové plody. Splanieva v pobrežných spoločenstvách, kde ako popínava rastlina zatieňuje celé porasty. Šíri však aj vírusovú a plesňovú chorobu uhorky.

Pri mapovaní rozširovania invázných rastlín na našom území sa podieľalo Vihorlatské múzeum v spolupráci s Botanickým ústavom SAV v Bratislave.

Iveta Töröková

Náučný chodník „HANDRIX“

Vihorlatské múzeum v Humennom sa rozhodlo v tomto roku využiť prilahlú lesnú časť areálu Expozície ľudovej architektúry a bývania na vytvorenie náučného chodníka, aby tak obohatilo svoju ponuku ďalšou prezentáciou činnosti prírodovedného oddelenia múzea a aj takouto formou priblížilo obyvateľom mesta naše bezprostredné okolie.

Cieľom projektu je vytvoriť náučno-oddychovú trasu nielen pre školskú mládež, ale aj pre ostatných návštevníkov múzea a expozície ľudovej architektúry. Predovšetkým žiaci základných škôl tak budú môcť „učeníť sa v prírode“ lepšie spoznať tzv. Prímestský les, ktorý je súčasťou nášho životného prostredia.

Pozdĺž trasy náučného chodníka budú prezentované lesné dreviny (13 druhov stromov a 7 druhov krov), lesné byliny (14 druhov) a živočíchy (14 druhov). Informácie o nich budú podávané formou informačných tabuliek (s vysvetľujúcim textom a farebným obrázkom), ktoré budú sústredené na 10 paneloch. Okrem toho sa budú na vstupnom - úvodnom panel nachádzať informácie o geografickej polohe, geologickom podloží, o pôdach, botanických aj zoológických pomeroch.

Samotná realizácia náučného chodníka Handrix zahŕňa v sebe množstvo prípravných prác. Išlo najmä o výrub všetkých suchých alebo odumierajúcich drevín, spálenie všetkej hmoty a konárov, ďalej vykosenie celého areálu, zameranie, vykolikovanie a nakopanie celej 335 m dlhej trasy, vybudovanie dvoch mostíkov cez terénne depresie a zhotovenie lavičiek na oddych. Z odborného hľadiska boli vypracované texty jednotlivých zastávok, ktoré spolu s farebným obrázkom a po ochrane laminovaním tvoria informačné tabuľky a podobným štýlom sa spracoval aj tzv. vstupný panel. Finálnym produktom budú drevené panely pozdĺž trasy, kde si budú môcť návštevníci všimnúť typické byliny, druhové zloženie krovinevej a stromovej vegetácie a dobrý pozorovateľ uvidí aj niektorých zástupcov fauny (hlavne vtáctva, ktorého tu v blízkom okolí žije až 48 druhov).

Ing. Vladimír Thomka

Exotické trofeje v Humennom

Vihorlatské múzeum využilo koncom roka 2004 vzácnu príležitosť na vystavovanie poľovníckych trofejí, exotickéj africkej zveri. Ide pritom o moderný spôsob prezentácie úlomkov formou ľahkých demoplastických preparátov hlavy zveria a aj s časťou tela až po lopatky, čím sa vytvára dojem akoby celého a „takmer živého“ živočicha. Veľmi zaujímavé bolo aj zisťovanie správnych názvov druhov (lepšie povedané poddruhov) niektorých trofejí, pretože z pre-paratória v Juhoafrickej republike prišli preparáty len so všeobecným anglickým názvom a bolo potrebné z hľadiska zoológickej správnosti určiť každý zvieraci druh presne. V prípade, kedy sme nemali dostatok odbornej literatúry, pomohli nám odborníci zo zoológických záhrad na Slovensku alebo v Čechách.

Zaujímavé bolo aj zisťovanie údajov o pštrosovi, aj keď je to „len“ vták, so zebami, levmi, gepardmi a hlavne antilopami, patrí k typickým africkým stepným zvieratám. Nie je však pštros ako pštros - existujú až štyri poddruhy pštrosov - masajský, severoafrický, somálsky a nami vystavovaný južný. Antilopy sú zase dutorohé prežúvavce, z ktorých tu máme dve skupiny. Pri vode žijúce antilopy zastupuje bahňavec horský, hŕnik pestrý a vodárka bielopása,

stepné a žijúce na iných trávnatých oblastiach reprezentuje pakôň pásavý, priamorožec juhoafrický, kudu veľký, imapala keňská a antilopa losia, ktorá je jednou z troch najväčších antilop na svete. K antilopám priradujeme aj tzv. byvolce. V Afrike žije päť druhov, ktoré sa však delia až na pätnásť jednotlivých poddruhov a v múzeu máme vystavené dva z nich, byvolca stepného (poddruh byvolca káma) a byvolca pestrého (poddruh byvolca bieločelý).

Nesporne najväčším exponátom je žirafa škvrnitá, ktorá je aj zo systematického hľadiska asi najzaujímavejšia, pretože má celkom deväť pod-

druhov a bolo potrebné zistiť, ktorý vlastne v múzeu máme. Bolo to pomerne zložitá práca, nakoľko staršia literatúra ju nazvali transválska a podľa najnovšieho zoológického systému sa volá kapská.

Okrem demoplastických preparátov ponúka múzeum v prípade tejto exotickéj výstavy aj ukážky vo forme vypreparovaných lebiek, napríklad je takto vystavovaný druh prasata bradavičnatého a paviana čakmu. Všetky tieto exotické trofeje sú sprístupnené pre verejnosť v rámci špecializovanej výstavy, ktorá bude otvorená až do konca roka 2005.

Ing. Vladimír Thomka

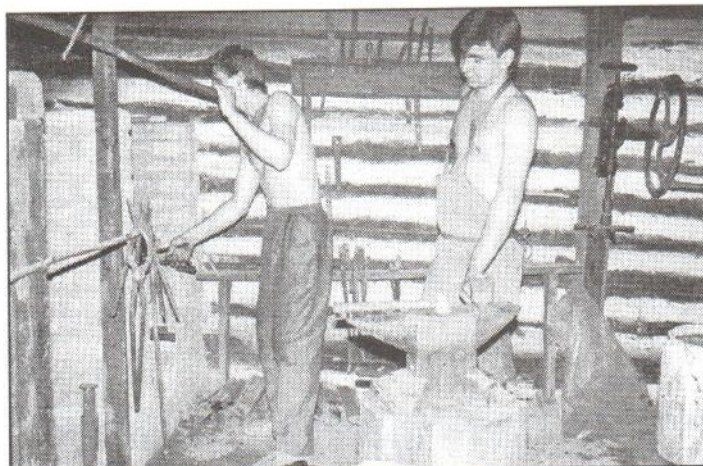

Časť exponátov výstavy exotickéj africkej zveri.

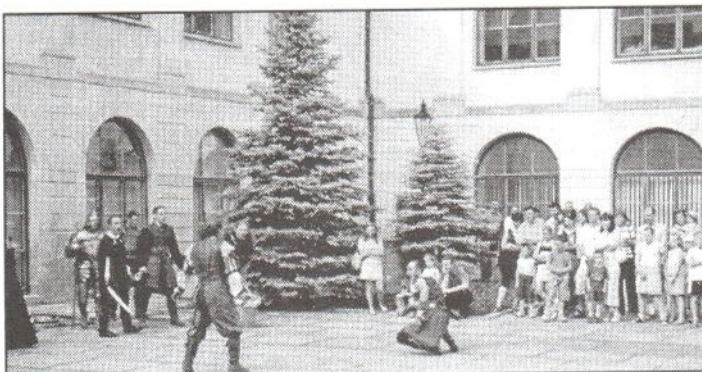
Medzinárodný deň múzeí

Medzinárodný deň múzeí (MDM) si svetová verejnosť pripomína 18. mája už od roku 1977. Prvé oslavy MDM v Humennom s kultúrnym programom v skanzene sa konali v roku 1986. Na snímke vystúpenie FS Vihorlat Snina (1986).

Pohľad na prácu umeleckých kováčov v kovárskej dielni v skanzene, pôvodne z Nechvalovej Polianky. Od sprístupnenia skanzenu verejnosti uplynulo 1. mája 2005 dvadsať jeden rokov.

Historický šerm na nádvorí kaštieľa v Humennom.

Pripraviť bohatý program aj počas tohtoročných osláv MDM, ako aj vydanie *Múzejných novín* sa Vihorlatskému múzeu podarilo vďaka úsiliu zamestnancov múzea, vytrvalému záujmu priateľov kultúry a finančným darom ctených sponzorov: Rhodia Industrial Yarns, a. s., Humenné, Lesy SCHYTRA, s.r.o., Humenné, Súkromné lesy KREDBA, s.r.o., Humenné, JUDr. Ľubomír HUDÁK, Advokátska kancelária Humenné, Knihviazačstvo LANISTA - Jarmila LUKÁČOVÁ Humenné.
ĎAKUJEME.

Program 22.5.2005

v kaštieli

13.00 hod.

Slávnostné otvorenie výstav

14.00 hod.

Kultúrny program ZUŠ - Humenné

17.30 hod.

Vystúpenie skupiny historického šermu COHORS Prešov

13.00 - 17.00 hod.

Prehliadka expozícií a výstav:

Umelecko-historická expozícia

Prírodovedná expozícia

Z dejín Rómov na Slovensku

Z histórie mesta Humenné

ŠLACHTICKÉ STOLOVANIE U ANDRÁSSYOVCOV
 zo zbierok SNM - Múzea Betliar

MEDITÁCIE - ZEMPLÍN VO FOTOGRAFII
 výstava fotografií - Ing. Mikuláš Jacečko

BRITÁNIA SLOVENSKÝMI OČAMI - SLOVENSKO BRITSKÝMI OČAMI
 výstava fotografií slovenských a britských umelcov

ODARKA DOLHOŠ - UKRAJINA
 výstava obrazov

v skanzene

13.30 hod.

Svätá liturgia pravoslávnej cirkvi v chráme sv. Michala Archanjela

13.00 - 17.00 hod.

Prehliadka Expozície ľudovej architektúry a bývania

Ukážky ľudovej umeleckej výroby

15.30 hod.

Vystúpenie detského folklórneho súboru KOLOVRÁTKOV - ZUŠ Humenné

16.00 hod.

Vystúpenie folklórneho súboru KAMJANA z Medzilaboriec

VIHORLATSKÉ MÚZEUM V HUMENNOM

Námestie slobody 1, 066 18 Humenné
 tel.: 057 / 775 3176, tel./fax: 057 / 775 2240
 E-mail: muzeum.he@nextra.sk

RÁVŠTEVRÉ HODINY

Počas sezóny (1.5. - 31.10.)

Kaštieľ:	Pondelok - Piatok	9.00 - 18.00 hod.
	Sobota - Nedeľa	14.00 - 18.00 hod.
Skazen:	Pondelok - Nedeľa	9.00 - 18.00 hod.

Mimo sezóny (1.11 - 30.4)

v pracovných dňoch od 8.00 do 15.30 hod.

MÚZEJNÉ NOVINY - Vydalo VIHORLATSKÉ MÚZEUM V HUMENNOM pri príležitosti Medzinárodného dňa múzeí v máji 2005. Redakčná a grafická úprava: Mgr. Vasiľ Fedič, riaditeľ múzea. Sadzba: Peter Farkaš. Tlač: Tlačiareň BURAL' Jovsa. NEPREDAJNÉ.